

Zmiany w pruskim ministerstwie spraw wewn.:
Obecny minister Teobald br. Bethmann-Hollweg.

cała jej polityka w Marokku, zmierzała do pozostawienia wolnych wrót dla handlu europejskiego, a wcale nie myślała o jakichś zdobyczach dla siebie.

Niemcy jednak, a raczej Wilhelm dopatrywał się w tej polityce Francji, celów czysto osobistych i by zademonstrować przeciw polityce francuskiej w Marokko, zapowiedział podróż do Tangeru, stolicy sułtana. Na przyjazd cesarza Niemiec, poczyniono w Tangerze wspaniałe przygotowania, gdyż i sułtan marokański uważa wizytę Wilhelma za akt czysto polityczny.

Prasa francuska i niemiecka, alarmowały już na trwogę, że z powodu tej wizyty demonstracyjnej Wilhelma, może dojść do poważnego konfliktu między Francją a Niemcami. Zdaje się jednak, że alarm był przedwczesny i zbyteczny, gdyż za domagającą się od sułtana reform Francją, stoi jej sojuszniczka Anglia, wobec czego rząd niemiecki, pretendujący może i do Marokka, musi poprzestać tylko na demonstracyjnej przejażdżce Wilhelma.

Rycina nasza przedstawia odjazd cesarza Wilhelma do Tangeru z portu Cuxhaven, na pokładzie okrętu „Hamburg“. Druga rycina przedstawia podobiznę kapitana Fournié, komendanta wojsk francuskich w Tangerze.

Zmiany w pruskim ministerstwie spraw wewnętrznych.

Jeden z najzaciętszych wrogów polskości, łotr, który równego sobie miał chyba tylko w jednym

Bismarku, minister spraw wewnętrznych bar. Hammerstein — umarł w tych dniach w Berlinie. „Sąd o umarłych nie należy do ludzi“, jest to utarty komunał, mający nawet po części rację i źródło swe w chrześcijańskiej miłości bliźniego. Nie do wszystkich jednak zmarłych da się ta zasada zastosować. Ludzie, stojący na wybitnych stanowiskach społecznych, odpowiedzialni i odpowiadający za czyny swe przed społeczeństwem — podlegają podwójnemu sądowi: boskiemu, którego wyroki niezbadane i sądowi historii. Smutno jednak będzie wyglądała postać zmarłego ministra przed sprawiedliwym sądem historii.

Wstecznik najgorszego typu, wróg wszystkiego, co postępowe i wolnomyślne, był Hammerstein w pierwszym rządzie nieprzejednanym wrogiem wszystkiego, co polskie. Jemu zawdzięczamy w Poznaniu wyjątkowe rozporządzenia, wymierzone przeciw Polakom, a łamiące zasadnicze podstawy konstytucyjne, między innymi szatański projekt parcelacji gruntów, uniemożliwiający chłopu polskiemu nabywanie ziemi. Jego zasługą jest wycofanie języka polskiego z życia publicznego, przesładowanie zgromadzeń, stowarzyszeń i polskiego teatru w Poznaniu.

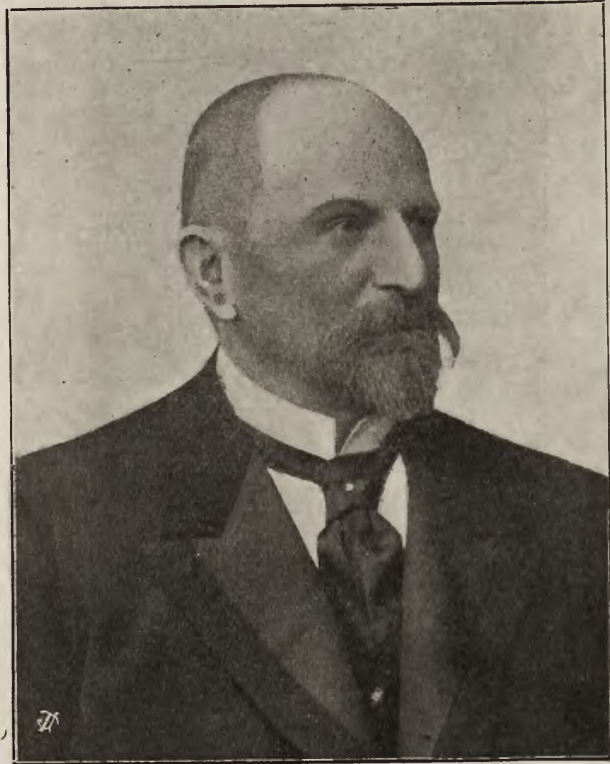
Karyera jego urzędnicza nie przedstawia nic ciekawego, a i śmierć niesympatycznego tego indywiduum nie wzbudziła żalu nawet w kołach rządowych i jego przyjaciół politycznych.

Następca jego, Teobald Bethmann-Hollweg — osobisty przyjaciel Wilhelma, jest mniej więcej człowiekiem tego samego typu, co zmarły Hammerstein.

Ród swój wywodzi nowy minister z Niderlandów, skąd rodzina jego w XVII wieku wywędrowała przed religijnymi prześladowaniami do Nie-

Podróż cesarza Wilhelma do Marokko: Kapitan Fournié komendant wojsk francuskich w Tangerze.

Zmiany w pruskim ministerstwie spraw wewn.:
Zmarły minister br. Hammerstein.

mieć. Z biegiem wieków dorobili się ci emigranci wielkiej fortuny i założyli dom bankowy, który pośredniczył w wielkich operacjach finansowych i pożyczkach dla Austrii, Danii i Rosji.

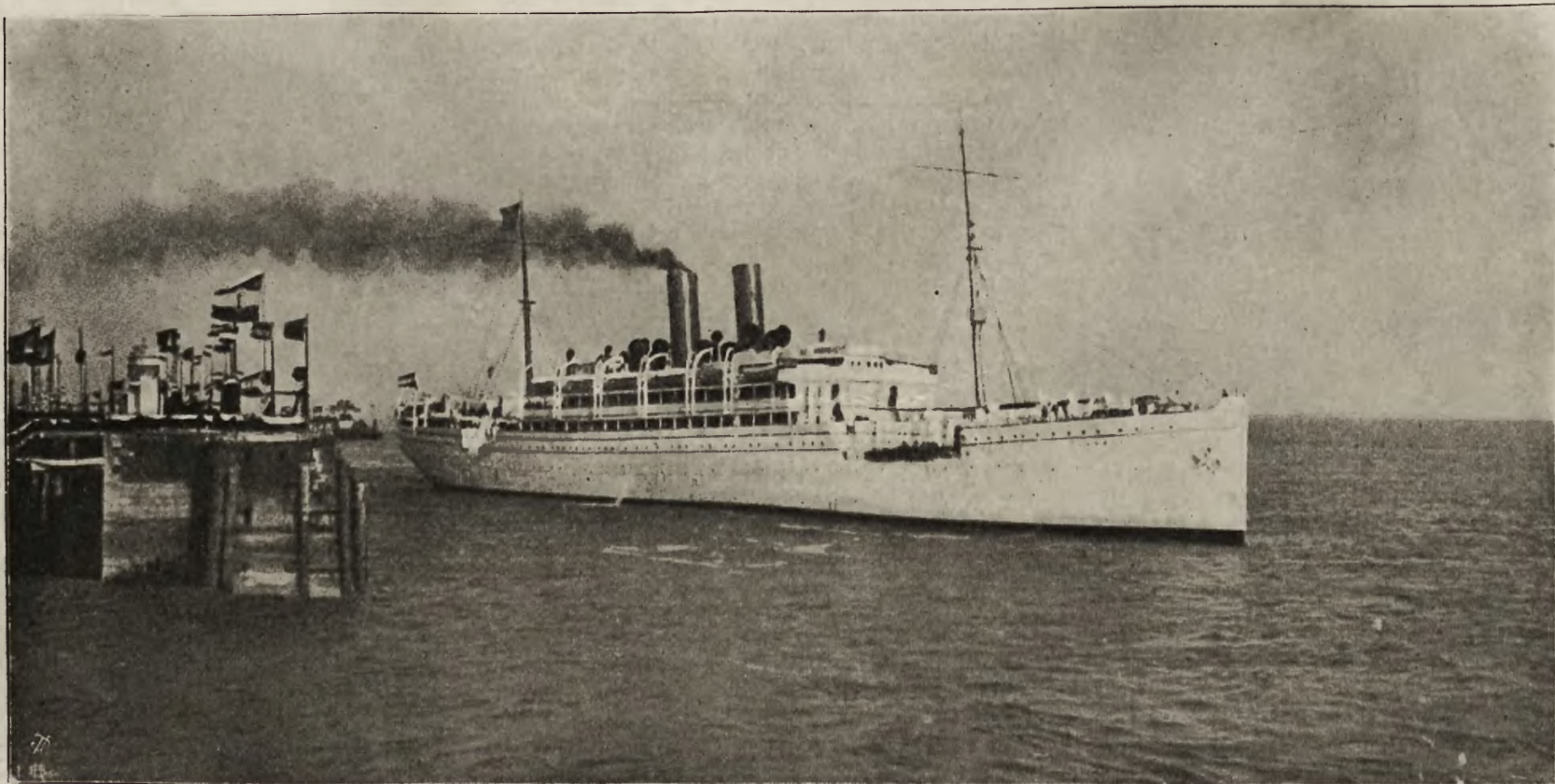
Na tej też zasadzie uzyskała rodzina Bethmannów-Hollwegów od cesarza niemieckiego dziedziczny tytuł baronów.

Po utracie majątku i znaczenia, poświęcili się Bethmannowie karierze urzędniczej. Jeden z ich potomków był nawet w r. 1862 ministrem. Rodzonym jego wnukiem jest Theobald, świeżo do kierowania ministerium spraw wewnętrznych powołany. Theobald Bethmann-Hollweg liczy lat 50, studia prawnicze odbywał w Niemczech, a w r. 1879 wstąpił w służbę rządową, przebywając szybko wszystkie szczeble kariery, która udekorowaną została obecną nominacją.

My Polacy nie możemy niczego dobrego spodziewać się po nowym dostojniku, ale też zarazem i niczego tak dalece złego się obawiać. Smutna ta pewność oparta jest nie na jakichś lepszych nadziejach, związanych z osobą nowego ministra, ile raczej w przeświadczeniu, że cały arsenał rasowej nienawiści i prześladowań względem nas — poprzednik jego wyczerpał. Dla Bethmana nic, lub nie wiele już pozostało.

Śpiewak wynalazcą przyrządu chirurgicznego.

Chirurgia, to jedna z najstarszych dziedzin wiedzy lekarskiej, a często przypadek tylko był bodź-

Podróż cesarza Wilhelma do Marokko: Odjazd Wilhelma z portu Cuxhaven na pokładzie „Hamburga“.